

תקן חשבונאות בינלאומי 32 מכשירים פיננסיים: הצגה
הצגת מניות בכורה הניתנות לפדיון בנסיבות מוגדרות ומניות בכורה
שיחס ההמרה שלהן למניות רגילות משתנה בתנאים מסוימים
פברואר 2008

לפרסומים של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות (להלן - המוסד לתקינה) בנושאי תקני דיווח כספי בינלאומיים אין מעמד של תקן או הבהרה והם אינם מחייבים. פרסום זה נועד להביא לידיעת ציבור המדווחים את העמדות כפי שהתגבשו בדיוני הוועדה המקצועית של המוסד לתקינה.

רקע

בשלבי גיוס ההון הראשוניים, בעיקר בחברות הי-טק, נהוג להנפיק למשקיעים מניות בכורה אשר כוללות זכויות הגנה מסוימות ביחס למניות הרגילות (שמוחזקות, בדרך כלל, על ידי היזמים). בדרך כלל, מניות הבכורה ניתנות להמרה למניות רגילות, הנחותות (Subordinate) מהן, לפי יחס המרה שנקבע (ראה גם להלן), כל אימת שהחברה המנפיקה הינה חברה פרטית, ומומרות אוטומטית למניות רגילות בעת ההנפקה לראשונה של מניות החברה לציבור (IPO). זכות הגנה נפוצה אחת של מניות בכורה אלה היא שמניות הבכורה ניתנות לפדיון על ידי המחזיק בהן בנסיבות ובאירועים אשר מוגדרים בתקנון החברה (או בהסכם אחר) כ-Deemed liquidation. נסיבות ואירועים אלה כוללים, בדרך כלל, מצבים של החלפת בעלי השליטה בחברה, מיזוג, מכירת הנכסים של החברה וכו'. מצבים אלו כמובן אינם מהווים פירוק סטטוטורי של החברה. זכות הגנה נפוצה אחרת של מניות בכורה אלה היא שיחס ההמרה של מניות הבכורה למניות רגילות ישתנה לטובת מחזיקי מניות בכורה אלה אם החברה תנפיק בעתיד מניות למשקיעים נוספים בתנאים מועדפים, קרי במחיר הנפקה נמוך יותר מהמחיר בו הונפקו מניות בכורה אלה (Anti-dilution protection).

הסוגיות החשבונאיות:

1. כיצד יש לסווג מניות בכורה אשר ניתנות לפדיון בנסיבות מוגדרות (Deemed liquidation).
2. כיצד יש לסווג מניות בכורה אשר זכאיות לשינוי יחס ההמרה שלהן למניות רגילות, אם תבוצע הנפקה נוספת בתנאים מועדפים ביחס לתנאי הנפקתן המקוריים (Anti-dilution protection).

רקע חשבונאי

סעיף 11 לתקן חשבונאות בינלאומי 32 (להלן - התקן) מגדיר התחייבות פיננסית ככל התחייבות שהיא:

(א) מחויבות חוזית:

(i) למסור לישות אחרת מזומן או נכס פיננסי אחר; או

(ii) להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם ישות אחרת בתנאים פוטנציאליים נחותים לישות; או

(ב) חוזה, אשר יסולק או עשוי להיות מסולק במכשיריה ההונניים של הישות והוא:

(i) מכשיר לא נגזר, אשר לפיו הישות מחויבת או עשויה להיות מחויבת למסור מספר משתנה של מכשיריה ההונניים; או

(ii) מכשיר נגזר, אשר יסולק או עשוי להיות מסולק שלא בדרך של החלפת סכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר בתמורה למספר קבוע של מכשיריה ההונניים של הישות. לצורך כך, מכשיריה ההונניים של הישות אינם כוללים מכשירים, אשר הם כשלעצמם חוזים לקבלה עתידית או מסירה עתידית של מכשיריה ההונניים של הישות.

כמו כן, מגדיר התקן מכשיר הוני (*Equity Instrument*) ככל חוזה המעיד על זכות שייר בנכסים של ישות לאחר ניכוי כל התחייבויותיה.

סעיף 16 בתקן קובע כי מכשיר פיננסי יסווג כמכשיר הוני רק אם הוא מקיים את שני התנאים הבאים:

(א) המכשיר אינו כולל מחויבות חוזית:

(i) למסור לישות אחרת מזומן או נכס פיננסי אחר; או

(ii) להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם ישות אחרת בתנאים פוטנציאליים נחותים למנפיק.

(ב) אם המכשיר יסולק או עשוי להיות מסולק במכשיריה ההונניים של הישות, הוא:

(i) מכשיר לא נגזר, שאינו כולל מחויבות חוזית של המנפיק למסור מספר משתנה של מכשיריו ההונניים; או

(ii) נגזר אשר יסולק רק על ידי החלפת סכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר בתמורה למספר קבוע של מכשירים הונניים של המנפיק. לצורך כך, המכשירים ההונניים של המנפיק אינם כוללים מכשירים, אשר הם כשלעצמם חוזים לקבלה עתידית או מסירה עתידית של מכשירים הונניים של המנפיק.

סעיף 25 לתקן מתייחס להוראות סילוק מותנה וקובע כי "מכשיר פיננסי עשוי לדרוש מהישות למסור מזומן או נכס פיננסי אחר, או לחלופין לסלק אותו בדרך כזו שהמכשיר יהווה התחייבות פיננסית, במקרה של התרחשות או אי-התרחשות של אירועים עתידיים לא-ודאיים (או בעת התבהרות נסיבות לא-ודאיות), שהם מעבר לשליטה הן של המנפיק והן של המחזיק במכשיר, כגון שינוי במדד מניות, מדד מחירים לצרכן, שיעור ריבית או דרישות מס, או הכנסות עתידיות של המנפיק, רווח נקי שלו או יחס החוב להון העצמי שלו. למנפיק של מכשיר מסוג זה לא מוקנית הזכות הבלתי-מותנית להימנע ממסירת מזומן או נכס פיננסי אחר (או לחלופין לסלק אותו בדרך כזו שהמכשיר יהווה התחייבות פיננסית). לפיכך, זוהי התחייבות פיננסית של המנפיק, אלא אם :

(א) התממשות החלק של הוראת הסילוק המותנה, אשר עשוי לדרוש סילוק במזומן או בנכס פיננסי אחר (או לחלופין לסלק אותו בדרך כזו שהמכשיר יהווה התחייבות פיננסית), אינה מציאותית (genuine); או

(ב) המנפיק יכול להידרש לסלק את המחויבות במזומן או בנכס פיננסי אחר (או לחלופין לסלק אותו בדרך כזו שהמכשיר יהווה התחייבות פיננסית), רק במקרה של חיסול (liquidation) המנפיק."

עיקרי הדיונים שהתקיימו בנושא בוועדה המקצועית של המוסד לתקינה:

1. מניות בכורה הניתנות לפדיון בנסיבות מוגדרות (Deemed liquidation)

אופן הסיווג של מניות בכורה אלה כהתחייבות פיננסית, כהון עצמי או כמכשיר מורכב (שכולל רכיב הון ורכיב התחייבות) תלוי בשליטה של החברה בהתרחשות או אי התרחשות של אותן נסיבות מוגדרות, אשר יאפשרו למחזיק במניות הבכורה לדרוש את פדיון. אם האירועים או הנסיבות אשר מאפשרים פדיון של מניות הבכורה הם בשליטת החברה, מניות הבכורה יסווגו כמכשירים הונניים. יש הטוענים כי אירועים מוגדרים או נסיבות מוגדרות הם בשליטת החברה אם נדרש אישור של האסיפה הכללית, המהווה אורגן של החברה, לצורך ביצועם. לפיכך, במידה שביצוע האירועים המוגדרים או הנסיבות המוגדרות (כדוגמת, החלפת בעלי השליטה בחברה או מיזוג) על ידי החברה מחייב אישור של האסיפה הכללית, אירועים ונסיבות אלה הינם בשליטת החברה ובהתאם מניות הבכורה יסווגו כהון עצמי. מכירת מרבית נכסי החברה הינה, בדרך כלל, בשליטת החברה בין אם נדרש אישור האסיפה הכללית לצורך ביצועה ובין אם לא נדרש אישור כזה.

עם זאת, יש לבחון כל מקרה לגופו תוך הבאה בחשבון של כל העובדות והנסיבות הרלוונטיות. שכן, לעיתים אישור של האסיפה הכללית אינו אפקטיבי. לדוגמה, מקום בו מניות הבכורה ניתנות לפדיון בעת החלפת בעלי השליטה בחברה, והחלפה כאמור מחוייבת באישור של האסיפה הכללית. אם לחברה יש שני בעלי מניות עיקריים, אשר כל אחד מהם אינו שולט לבדו בחברה, מכירה של מניות החברה על ידי בעל מניות אחד לאחר עשויה להתבצע כהסכם ביניהם או באישור של האסיפה הכללית. עם זאת, גם אם העסקה תובא לאישור האסיפה הכללית, ממילא לשני הצדדים כוח ההצבעה הנדרש כדי לאשר את העסקה. לפיכך, ייתכן, שבמקרה כזה לא ניתן לומר כי החלפת בעלי השליטה בחברה הינה בשליטת החברה. קל וחומר, מקום בו נשלטת החברה על ידי בעל שליטה יחיד המחזיק ברוב זכויות ההצבעה באסיפה הכללית, סביר כי החלפת בעלי השליטה אינה בשליטת החברה, גם אם היא טעונה את אישורה של האסיפה הכללית של בעלי המניות. אם החלפת בעלי השליטה אינה בשליטת החברה, מניות הבכורה יסווגו כהתחייבות פיננסית.

מנגד, יש הטוענים, כי לא ברור כיצד מתיישבת הקביעה, לפיה נסיבות מוגדרות, המחייבות את אישורה של האסיפה הכללית, הינן בשליטת החברה, ביחד עם ההפרדה שעושה התקן בין מנפיק המכשיר הפיננסי למחזיק בו, בין היתר, בכל הנוגע לשאלה, למי קיימת השליטה בהתרחשות הנסיבות בהן יתרחש פדיון המכשיר הפיננסי¹. הקביעה האמורה גם אינה מתיישבת לאור הזהות הקיימת, במקרים מסוימים, בין המשתתפים באסיפה הכללית ובין המחזיקים במכשירים הפיננסיים אשר הונפקו על ידי הישות. בעלי עמדה זו גורסים כי יש להפריד בין אירועים ונסיבות שהחברה יוזמת, ועל כן גם יכולה להמנע מהם לבין אירועים ונסיבות שהינם חיצוניים לפעילות החברה ושאינם ביוזמת החברה ועל כן, גם אין היא יכולה למנוע את התרחשותם (למשל, החלפת בעלי השליטה בחברה). עמדה זו אינה עולה בקנה אחד עם עמדת משרדי רואי החשבון הגדולים, אשר שמים דגש על ההבחנה בין אירועים ונסיבות שהם בשליטת החברה לבין אירועים ונסיבות שאינם בשליטת החברה.

2. מניות בכורה אשר זכאיות לשינוי יחס ההמרה שלהן למניות רגילות, אם תבוצע הנפקה

נוספת בתנאים מועדפים ביחס לתנאי הנפקתן המקוריים (Anti-dilution protection)

אופן הסיווג של מניות בכורה אלה כהתחייבות פיננסית, כהון עצמי או כמכשיר מורכב (שכולל רכיב הון ורכיב התחייבות) תלוי בתנאי המכשיר הספציפי. עמדה אחת היא שזכות ההמרה האמורה כשלעצמה מהווה רכיב התחייבות, לצד הרכיב ההוני הקיים בסוג זה של מניות. אי לכך, מדובר במכשיר מורכב, הכולל רכיב הון ורכיב התחייבות. תקן חשבונאות בינלאומי 32 מחייב במצבים אלה, להעריך את השווי ההוגן של רכיב ההתחייבות ולהציגו במועד ההנפקה במסגרת סעיפי התחייבויות במאזן, והיתרה (הסכום השירורי) תוצג במסגרת ההון העצמי. במקרה שלפנינו, מכיוון שלזכות ההמרה (הרכיב ההתחייבותי) לא צפוי להיות שווי הוגן מהותי, שכן כלכלית לא כדאי למחזיק מניות הבכורה להמירן למניות רגילות (אשר נחותות מבחינת זכויותיהן ביחס

¹ למשל בהוראות סעיף 18 לתקן.

למניות הבכורה), הרי שכל סכום ההנפקה של מניות הבכורה ייוחס לרכיב ההון; לפיכך, המכשיר המורכב בכללותו (מניות הבכורה) יוצג במסגרת ההון העצמי.

עמדה אחרת היא שאופן הסיווג של מניות בכורה אלה כהתחייבות פיננסית, כהון עצמי או כמכשיר מורכב (שכולל רכיב הון ורכיב התחייבות) תלוי בשליטה של החברה בהתרחשות או אי התרחשות של ההנפקה נוספת בתנאים מועדפים, אשר תגרום לשינוי יחס ההמרה. יש הטוענים כי הנפקה נוספת בתנאים מועדפים היא בשליטת החברה, שכן הדירקטוריון או ההנהלה יכולים להימנע מהקצאה נוספת בתנאים מועדפים. אם הנפקה בתנאים מועדפים היא בשליטת החברה, מניות הבכורה יסווגו כמכשירים הוניים.

בקשר עם האמור לעיל, סגל הרשות לניירות ערך הביע את עמדתו כי הנושא הנדון הינו נושא מורכב הראוי להיבחן לעומק בהתאם למהות ההסדר החוזי של המכשיר. על כן, על ישות הכפופה לחוק ניירות ערך, התשכ"ח 1968 לבחון כל מקרה לגופו, תוך הבאה בחשבון של כלל התנאים והנסיבות הייחודיים לכל מקרה, ובמקרה הצורך, לשקול פנייה לרשות לקבלת הנחייה מקדמית בנדון.